

NAŠ VSAKDANJI KRUH

Ekonomisti v svetu in doma so prelili že veliko črnih in zdi se, da kar tekmujejo, kateri odtenek črne barve bo praviši za oceno gospodarskih gibanj. Ameriški ekonomist Lester Thurow meni, da je 90% svetovnega gospodarstva v recesiji. Celo za Nemčijo in Japonsko, kot dva svetovna vzgleda dobrih gospodarjev, pravijo, da ne gre več vse tako, kot bi si želeli. Ekonomska prepletenost in soodvisnost vseh delov sveta je povzročila, da ob tako globoki krizi nihče ne more odnesti cele kože. Toda kaj, ko reven postaja revnejši, bogat pa le manj bogat in da je za prvega dno bistveno bližje.

Pri nas, žal, nismo med bogatimi, bi pa tja prav gotovo radi prišli. Upamo, da bo za majhne, kot smo, vendarle še nekaj prostora. Velike evforije je, hvala bogu, konec. Konec je tudi kupovanja socialnega miru in s tem volilcev. Konec je tudi ugibanj o tem, ali nam voda teče v grlo. To je zdaj dejstvo. In vlada je s predlogom o zamrznitvi plač, zelo nepopularnim ukrepom, ki bi se ga prav gotovo izognila, če bi se le dalo, to tudi potrdila.

Ob tem se nam postavlja cela vrsta vprašanj, na katera pričakujemo od naše oblasti odgovor. Kaj je s celovitim gospodarskim programom države, v katerega bi lahko uvrstili segment zamrznitve plač?

Kako spodbuditi gospodarsko rast? Kdaj bo začelo iti na bolje?

Z zniževanjem realnih plač je vlada hotela zajeziti rast brezposelnosti, znižati ceno dela kot stroška in s tem povečati konkurenčnost našega izvoza. Toda naša mlada država je očitno tudi predraga in težko je pričakovati, da bodo v neskromni državi skromni le njeni državljani. Bo zajezila tudi javno porabo, plače v državni upravi, sodstvu, parlamentu? Zakaj ni vlada sprejela ponujene roke sindikatov?

Dr. Rastko Ovin z mariborske Poslovno-ekonomske fakultete pravi, da je zamrznitev plač v gospodarstvu sicer v razmerah, kakršnih smo, edina možna poteza, saj je zmanjševanje

stroškov nujno, vendar je vprašanje, ali bo učinkovita. In tako vendarle prevlada občutek, da je odprtih preveč vprašanj, na katere nihče ne zna ali noče odgovoriti.

Božena Steiner

IZ VSEBINE:

- strani 2 in 3 - Informacijski sistemi za prenos podatkov
- strani 4 in 5 - Prvi napredovalni stroj AM 45 v naši jami. Predstavljamo vam razvojne skupine (2)
- stran 6 - Lažne solidarnosti ni več
- stran 7 - Se znate pogajati?
- stran 8 - Jamarstvo - šport brez gledalcev (3)
- stran 9 - Spomini na letošnjo zimo
- stran 10 - Hitri rez
- stran 11 - Razpis kadrovskih štipendij za šol. l. 1993/94
- stran 12 - Za prvomajske praznike v Kranjsko goro

INOVACIJE - RAZVOJ - INOVACIJE - RAZVOJ

Informacijski sistemi za prenos podatkov

Človeštvo je neprestano izumljalo in razvijalo različne načine izmenjave sporočil na daljavo. Pisna sporočila so najprej prenašali sli, potovala so s poštnimi kočijami in kasneje s sodobnimi poštnimi transportnimi sredstvi. Velik razvoj je doživelo sporočanje po žicah: od prvega telegrafa z Morsejevo abecedo, telefona, do telefaksa in današnjih izmenjav sporočil in podatkov prek računalnikov. Sporočila danes prenašamo še prek radijskih, televizijskih, satelitskih in drugih prenosov. Skratka človeštvo je razvilo zelo zahtevne, a zelo zmogljive načine prenosa in izmenjave vseh vrst podatkov.

SIPAX.25

Zdaj pa je zasnovan in se deloma že tudi uvaja povsem nov način prenosa, to je digitalni prenos podatkov po optičnih kablji. Pri tem načinu žične napeljave povezujejo klasične aparate za prenos sporočil v krajih, med kraji, med državami. Imenujemo jih prenosne mreže in njihova izvedba je za kvaliteten prenos podatkov bistvena. Klasične izvedbe telefonskih mrež imajo mehanska stikala, zato so prenos podatkov često moteni. Pri novi, posebni kabelski mreži za prenos računalniških podatkov, za katero skrbi in z njo upravlja PTT, pa povezav ne vzpostavljajo stikala, temveč fiksni spoji. To mrežo smo v Sloveniji poimenovali SIPAX.25. Pri tem načinu prenosa podatkov računalnik vsako sporočilo razdeli na pakete in vsakemu doda računalniški naslov prejemnika. Sporočilo nato potuje do naslovnika tako razdrobljeno in se pri naslovniku spet zbere in uredi. Ker v tej žični mreži ni mehanskih stikal, je prenos sporočila hiter, zanesljiv in brez motenj.

Najpomembnejši nameni prenosa sporočil in podatkov prek SIPAXA so:

- podjetje se lahko s svojim računalnikom preko SIPAXA poveže z računalnikom drugega podjetja, ustanove, inštituta, lastnika baze podatkov,
- podjetje lahko s svojim PC preko SIPAXA pokliče centralni računalnik npr v Ljubljani, v katerem se nahajajo elektronski poštni nabiralniki vseh, ki so vključeni v SMail (slovenski Mail, pošto),
- preko SIPAXA bo podjetje lahko dobivalo splošne informacije iz VIDEOTEKS sistema, kot so npr. telefonski imeniki, poslovni imenik Slovenije, borzni podatki. Oglaševalo bo lahko svoje storitve in izvajalo tudi nujne bančne transakcije v kateremkoli času,
- SIPAX je povezan tudi z mednarodnimi računalniškimi mrežami, zato je enako računalniško komuniciranje možno tudi s tujino.

KAJ SO BAZE PODATKOV?

Baze podatkov so shrambe podatkov, v katerih se nahajajo pomembni podatki z vseh področij človekovega delovanja (iz gospodarstva, znanosti, kulture, izobraževanja, veselja, itd.) Baz podatkov je v svetu prek 5000. Razdelimo jih lahko v dve glavni skupini:

1) Baze tehničnih, ekonomskih, znanstvenih, gospodarskih, statističnih in vseh drugih vrst podatkov, ki se leta in leta zbirajo, urejujejo,

vrednotijo in so izredno dragoceni ter uporabni predvsem za nova načrtovanja, raziskave, nove tehnične rešitve ipd.

2) Baze podatkov s področja tekočega poslovanja in razvoja raznih dejavnosti, kot so ponudbe izdelkov, storitev, raziskav, tehnologij med podjetji ter povpraševanja po njih; ponujanje novih idej, izdelkov, tehnologij, prototipov; ponudbe za poslovna sodelovanja podjetij, regij in podatki evropskega združenja za rizični kapital.

3) Ena od zelo pomembnih baz podatkov postaja baza o poslovnih podobi podjetij oziroma o bonitetah podjetij, iz katere je možno dobiti podrobnejše informacije o velikosti, dejavnosti, solidnosti nekega podjetja. Te informacije so zelo pomembne za sklepanje poslov z novimi podjetji, za katere je treba prej preveriti njihovo sposobnost in zanesljivost. V svetu to bazo gradi in vzdržuje firma DUN & BRADSTREET, z njo pa sodeluje slovensko podjetje "I-poslovne informacije" v Ljubljani. Pri iskanju tovrstnih informacij se RLV lahko preko SIPAXA vključi direktno v baze, ki so v tujini.

Iz prve skupine so v Sloveniji za naše podjetje zanimive tele baze podatkov:

- baza Informacijskega centra Ljubljana, kjer so domači in tuji podatki o zaščiti industrijske lastnine (o inovacijah, o patentih, blagovnih znamkah, zaščitnih znakih itd.)
- baza podatkov Univerzitetnega inštituta informacijskih znanosti v Mariboru o ekonomiji, medicini, nevarnih snoveh, o ravnanju z odpadki, metalurgiji, ISO/IEC standardih, strojništvu, informatiki itd.,
- slovenska bibliografska baza podatkov COBIS, v kateri so zajeti podatki o knjigah, revijah, strokovnih člankih iz skoraj vseh večjih slovenskih knjižnic,
- druge specializirane baze, v katere se RLV lahko vključi po potrebi.

Baze druge skupine pa v Sloveniji pripravlja CIS - to je Center informacijskih znanosti Gospodarske zbornice Slovenije. Podrobnejši pregled baz, za katere naj bi skrbel CIS, je razviden iz posebne preglednice.

ELEKTRONSKA POŠTA - SMail400

Javni sistem za elektronsko sporočanje - SMail400 je skupek mednarodnih komunikacijskih poti, elektronskega poštarja in elektronskega poštnega nabiralnika. V Sloveniji je nosilec sistema PTT. SMail400 je

združljiv z mednarodnim standardom CCITT (Comite Consultatif International de Telegraphic et Telephonie) X.400, kar omogoča pošiljanje sporočil na različne konce sveta. S to elektronsko pošto lahko torej preko elektronskega poštnega nabiralnika s partnerji doma in po svetu izmenjujemo poljubna pisna sporočila, slike, vrste običajnih zapisov, ki so v računalniku; nadalje vse poslovne dokumente (ponudbene, naročilne, odpredne, carinske), ki so izdelani po EDIFACT standardu (Elektronic Data Interchange for Administration, Commerce and Transport). Sporočila elektronske pošte se v Sloveniji prenašajo po javnem omrežju za paketni prenos podatkov SIPAX, v Nemčiji in Avstriji na omrežju DATEX-P in podobno skoraj po vsem svetu, kar zagotavlja zelo hiter prenos.

Poslovni partnerji RLV lahko v naše podjetje kadarkoli pošljejo sporočilo na naš elektronski poštni nabiralnik (v nadaljnjem besedilu skrajšano EPN) in nasprotno. To je v bistvu zelo zmogljiv računalnik, ki se običajno nahaja v kakem glavnem mestu, za Slovenijo je v Ljubljani. Tam sporočilo čaka tako dolgo, dokler RLV ne pokliče svoj EPN in ga prevzame. Pri takšnem komuniciranju ni treba imeti vzpostavljenih direktnih (on-line) s tistim, s katerim izmenjujemo sporočila. Do elektronskega poštnega nabiralnika se lahko pride tudi preko javnega telefonskega omrežja. Rudnik lignita Velenje je povezan preko SIPAX priključka oziroma mreže.

Za uporabo javnega sistema elektronskega sporočanja potrebujemo osebni računalnik PC, modem za pretvorbo podatkov v tako obliko, da lahko potujejo do EPN in naprej ter nasprotno in programsko komunikacijsko opremo.

Podjetje ali posameznik, ki se vključi v SMail, odpre elektronski poštni nabiralnik in zanj dobi naslov. Ponavadi je ta naslov označen kot X.400, Email, SMail in vsebuje ime naslovnika, obliko organizacije, ime javnega upravljalnega okoliša in ime države. Številka EPN za naš rudnik izgleda takole: RLV/PUBLIC1/MAIL/SI.

RLV največ sporočil in dokumentov pošlje s pismom po pošti ali telefaksu. Vsi ti dokumenti pa morajo biti prej izpisani ali izrisani na papir. Odslej pa RLV lahko vse vrste sporočil, ki so vpisane v računalniku, pošlje vsakomur, ki že ima SMail računalniški poštni nabiralnik, neposredno iz računalnika, brez da bi bilo sporočilo prej s tiskalnikom izpisano na papir. Sporočila so lahko poljubno dolga - tudi po več sto strani - in se prenesejo v nekaj minutah. Elektronska pošta omogoča tudi samodejno odpošiljanje sporočil na željen naslov ali na več naslovov, hkrati in sicer vsak dan ali ob določenem času. V RLV je trenutno mogoče poslati in prejeti elektronsko pošto v upravni zgradbi v Novih Prelogah v sobi 317. Z dokupom ustrezne programske opreme pa bo v prihodnje omogočeno pošiljanje elektronske pošte tudi preko disket. Postopek bo tak: pošiljatelj bo na svojem osebem računalniku

INOVACIJE - RAZVOJ - INOVACIJE - RAZVOJ

pripravil v ustreznem urejevalniku besedil sporočilo, po potrebi dodal še kakšno datoteko, vse skupaj presnel na disketo in prinesel v že omenjen prostor Sipaxa, kjer se nahaja oprema za delo z elektronsko pošto. Uslužbenec, ki tam dela, bo potem vsebino diskete odposlal na zahtevan naslov EPN.

Elektronska pošta postaja eden od najpomembnejših PTT sistemov za prenos sporočil po Sloveniji in v tujino in obratno. Na njem bo v svetu zasnovan kompleksen informacijski sistem za digitalni prenos podatkov po optičnih kablilih.

VIDEOTEKS - VTX

Sistem videoteks je univerzalni interaktivni informacijski sistem za koristne splošne informacije. Osební računalnik je preko modema in klasičnega telefonskega omrežja možno povežati s centralnim računalnikom VIDEOTEKS-a v Ljubljani ali v tujini. Sistem deluje neprekinjeno in se je vanj možno vključiti kadarkoli. Omogočen pa bo tudi vstop preko omrežja sipax.25.

Ime videoteks pogosto zamenjamo s teletekstom, saj sta si izraza podobna. Sistema se razlikujeta v tem, da teletekst oddaja RTV in ga lahko na televizijskem zaslonu le gledamo, medtem ko lahko prek videoteksa komuniciramo dvosmerno, njegov nosilec pa je PTT.

Ta informacijski sistem ni nekaj povsem novega. V Evropi ga učinkovito uporabljajo že od leta 1982. V Avstriji in Nemčiji uporabljajo Bildschirmtext, v Italiji Videotel, v Franciji Teletel in na Švedskem Datavision. Večina omenjenih sistemov je povezana med seboj, kar množi število informacij in povečuje njihov pretok. Podobno povezavo s tujimi sistemi načrtujejo tudi pri nas. S tem bi se izognili razmeroma dragi neposredni telefonski povezavi, pretok informacij pa bi bil neprimer- no večji.

Z videoteksom lahko dobimo ali ponudimo drugim različne informacije, izvedemo plačila (tebanking), obdelujemo podatke, prenašamo slikovna ali pisna sporočila itd. Nudil bo turistične informacije, podatke o telefonskih, telefaks in telex naročnikih, deviznih borznih tečajih, podatke o vremenu, prireditvah, voznih redih, novice in še mnogo drugih koristnih informacij različnih slovenskih pa tudi tujih ponudnikov.

DRUGI SISTEMI OBVEŠČANJA

Prvo od njih je omrežje MOBITEL, ki omogoča avtomatsko povezavo mobilnih radiotelefonskih postaj (mobilnih telefonov) v vozilih cestnega, rečnega in priobalnega prometa ali prenosnih telefonov z vsemi običajnimi naročniškimi telefoni, vključenimi v mobilno ali stacionarno telefonsko omrežje. Zveze se vzpostavljajo samodejno v smeri od mobilnega naročnika do kateregakoli naročnika stacionarnega (običajnega) telefonskega

omrežja in nasprotno ter med dvema mobilnima naročnikoma.

Naročniki javnega mobilnega omrežja lahko uporabljajo vse storitve, ki jih nudi stacionarno omrežje v notranjem in mednarodnem prometu. Mobilni telefon se uporablja tako kot navaden telefonski aparat.

Drugi sistem obveščanja je PAGING ali osebni klic. Paging imenujemo brezžično pošiljanje sporočil imetnikom posebnega priročnega sprejemnika - pagerja. Sporočila dobijo izpisano na display sprejemnika, na kar jih ta opozori s kratkim piskom. Kdor želi oddati sporočilo, lahko to stori s kateregakoli telefona, seveda pa mora poznati klicno številko tistega pagerja, ki mu je sporočilo namenjeno. Klicne številke niso javno objavljene.

Oddan klic se iz telefonske centrale s pomočjo posebne opreme posreduje v mrežo radijskih UKV oddajnikov, ki te klice oddajajo prav tako kot radijski program. Število in razporejenost UKV oddajnikov že sedaj zanesljivo pokriva s paging sistemom več kot 90 % ozemlja Slovenije.

Osebni klic - paging so v Sloveniji skupaj zasnovale in v letu 1990 ponudile v uporabo RTV Slovenija, Sestavljeno podjetje PTT Ljubljana in Teleray d.o.o., Ljubljana.

Besedilo pripravila Franc Pečovnik in Slavko Hostnik

ČLANI POSLOVNEGA KLUBA EUROPATINOVA

Mednarodni poslovni sistemi in mreže

- UNIDO TSDC INTIB mednarodni transfer izdelkov, storitev in tehnologij
- IIR mednarodni register in transfer inovacij
- EBN evropska mreža inovacijsko podjetniških centrov (svetovanje, izobraževanje in poslovno sodelovanje)
- CEC-BCC evropska informacijska mreža s podatki o podjetjih in ponudbah za poslovno sodelovanje
- TIL evropska inovacijska mreža za transfer
- PROTEA Sevropska tržno informacijska mreža novih idej, tehnologij, prototipov
- ADT.IHK nemško združenje in borza inovacij
- VTOE.IB avstrijsko združenje in borza inovacij
- NETT poslovno informacijski sistem EGS (transferji, kooperacije, standardi, posveti, seminarji) na področju varstva okolja
- AA poslovni sistem za različne oblike kooperacijskega sodelovanja v regijah Alpe Jadran
- EVCA evropsko združenje za rizični kapital
- HEXAGONALE poslovno informacijski sistem za kooperacije in poslovno sodelovanje gospodarstva (IT, AT, CS, CRO, SLO, PL)
- JUŽNA KOREJA poslovno sodelovanje z jugovzhodno Azijo
- VZHODNA EVROPA (Rusija, SND, BOLGARIJA, MADŽARSKA, ČS - poslovni centri)

Slovenski poslovni sistemi in mreže

- svetovalni center za patente (svetovanje, dokumentacija, informacije o patentih, modelih in blagovnih znakih)
- borza ponudbe in povpraševanja GV GZS (tehnologije, storitve, inovacije, kooperacije)
- borza odpadnih surovin GV GZS
- VIDEO in TELETEXT ponudba in povpraševanje

- center za inovacije in tehnološko svetovanje (svetovalne storitve, transferi, promocije, izobraževanje in servisiranje pospeševalnih centrov)
- borza prostih kapacitet (proizvodnih, raziskovalnih, prototipnih)
- borza inovacij in invencij
- borza transfera domačih in tujih izdelkov, tehnologij in storitev
- podjetniška mreža s ponudbo in povpraševanjem po vseh vrstah poslov
- poslovno informacijska mreža za sodelovanje s slovenskimi poslovnimi po svetu
- zbornični sistem (regije)

DOMAČE IN TUJE BAZE PODATKOV CENTRA ZA INFORMACIJSKI SISTEM GOSPODARSKE ZBORNICE SLOVENIJE

Mednarodne baze podatkov

- Mednarodne baze podatkov (280) o državah, podjetjih, proizvodih, trgih in tržnih trendih, tehnologijah in storitvah
- ECHO mednarodna baza o tenderjih, informacijskih centrih ter razvojni in raziskovalni projekti, EUREKA
- UNIDO mednarodni transfer s ponudbo, povpraševanjem in joint venture, tehnologij, izdelkov in storitev
- CELEX pravni sistem EGS (zakonodaja, dokumenti, sodišča, parlament, predpisi članic)
- SCAD akti, predpisi, publikacije, politika EGS
- INFO 92 bela knjiga EGS za enotni trg s spremljajočo regulativo, standardi in predpisi
- DUN & BRADSTREET poslovne bonitete podjetij iz 100 držav v svetu poslov v regijah Alpe Jadran
- ALPE JADRAN ponudba kooperacijskih poslov v regijah Alpe Jadran s podatki o podjetjih
- CERVED italijanski zbornični sistem s sliko podjetij, zaključni računi, plačilni promet, uvozni in izvozni režimi, register GB, FR, ML, US podjetij

Domače baze podatkov

- SUBJEKTI POSLOVANJA podatki o Slovenskih podjetjih po panogah dejavnosti, občinah, GZ
- SPREMLJANJE PROIZVODNJE slovenskih industrijskih podjetij po proizvodu, porabi in obsegu
- FINANČNO POSLOVANJE PODJETIJ - 25 finančnih in strukturnih kazalnikov po zbornični metodologiji za slovenska podjetja
- ZUNANJE TRGOVINSKO POSLOVANJE - tečajne liste, klasifikacijske dejavnosti, slovenski izvoz in uvoz po količini, vrednosti in asortimanu
- KADROVSKA STRUKTURA - o zaposlenosti po izobrazbi, izobraževanju v gospodarstvu in štipendiranju
- PONUDBA ZA KOOPERACIJE V ALPE JADRAN regijah slovenskih podjetij
- EVIDENTIRANJE INOVACIJ - računalniška banka evidentiranih inovacij v Sloveniji
- BORZA INOVACIJ - ponudbe in povpraševanja po domačih in tujih inovacijah
- INTIB TSDC - ponudba izdelkov, tehnologij in storitev za mednarodni transfer
- BAZA PODATKOV o zaščiti modelov in vzorcev
- BAZA PODATKOV o zaščiti blagovnih znamk
- BAZA PODATKOV o ponudbi tujine in Slovenije za sovlaganja.

INOVACIJE - RAZVOJ - INOVACIJE - RAZVOJ

PRVI NAPREDOVALNI STROJI AM 45 V NAŠI JAMI

Diana Janežič

Sredi januarja letos je bil v severnem krilu jame Preloge montiran nov napredovalni stroj, in sicer AM 45 avstrijskega proizvajalca rudarske opreme Voest Alpine. Zamenjal je stari napredovalni stroj GPK ruske izdelave. To je bila prva tovrstna zamenjava, kajti postopoma naj bi v našem rudniku zamenjali vse stare napredovalne stroje.

Nov napredovalni stroj omogoča celotni izrez in nakladanje premoga pri izrezu okroglega profila jamske proge in zaradi tega hitreše rezanje in večjo varnost delavcev. Ti so zato manj časa izpostavljeni nepodgrajenemu delu proge. Napredovalni stroj AM 45 naj bi dosegel tudi 20 % večji povprečni napredek pri izdelavi jamskih prog v primerjavi z napredovalnim strojem GPK. Cena novega stroja je seveda precej večja, toda kvaliteto izdelave, obratovanje stroja in njegovo življenjsko dobo je z napredovalnim strojem GPK nemogoče primerjati.

Več o tem, kako in zakaj je do nakupa novega napredovalnega stroja sploh prišlo, pa je povedal mag. Evgen Dervarič:

"Leta 1987 smo v RLV začeli intenzivno uvajati podgrajevanje jamskih prog z ločnim podporjem okrogle oblike. Takšen način podgrajevanja je primeren za najtežje pogoje delovnega okolja. S prehodom na podgrajevanje prog okroglega profila pa smo naleteli na težavo zaradi neustrezne kinematike delovanja napredovalnega stroja. Ruskega proizvajalca, ki izdeluje napredovalne stroje GPK, smo o tem obvestili in predlagali spremembo konstrukcije stroja tako, da bi lahko uspešno obvladovali rezanje profila jamske proge. Toda ruski proizvajalec se na naše zahteve ni odzval. Kasneje smo v RLV sami odpravili nekaj modifikacij napredovalnega stroja GPK in pri tem dosegli nekatere izboljšave, a ne povsem zadovoljive. To in

dejstvo, da se v naših jamah pretežni del jamskih prog podgradi z ločnim podporjem okrogle oblike, nas je vodilo k pripravi razpisa z zahtevami za izdelavo novega ustreznega napredovalnega stroja.

Na naš razpis sta se prijavila dva proizvajalca, in sicer firma Anderson in avstrijska firma Voest Alpine. Da bi lahko izbrali kvaliteten napredovalni stroj, smo sestavili delovno skupino, ki je proučila prispele ponudbe. V tej delovni skupini je bil poleg mene po rudarski strani še Marjan Hudej, iz elektro-strojnega sektorja pa Zdenko Lah in Stanko Zagoršek. Člani te delovne skupine smo se zavedali pomena pravilne izbire napredovalnega stroja, saj naj bi novi stroj predstavljal osnovo za postopno zamenjavo vseh napredovalnih strojev GPK v jamah RLV. Pri tem projektu smo intenzivno delali eno leto. Izbira napredovalnega stroja ni bila lahka, saj smo imeli opravka z renomiranimi proizvajalcema rudarske opreme. Obema proizvajalcema smo v razpisu postavili osnovne zahteve glede stroja, ki izhajajo iz problematike obstoječega načina izdelave jamskih prog okroglega profila.

Te zahteve so bile:

- svetli profil izreza od 3400-4800 mm
- omogočati mora rez pod nivo stroja v globini 800 mm
- kinematika dela rezalne ročice mora biti prilagojena tako, da bo omogočeno rezanje profila proge z enega mesta oz. s pomiki v osi jamske proge

- maksimalni naklon prog ++ 15 stopinj
- gibljivi priključni transporter za odvoz premoga iz stroja
- lahka vrtna garnitura za vrtnanje kratkih vrtin majhnega premera (za sidranje čelne stene in bokov jamske proge)
- preprečevanje zapraševanja v času rezanja
- maksimalni gabariti največjega delastroja so lahko: dolžina do 4 m, širina do 1,5 m in masa 5 ton.

Po preučitvi ponudb smo izbrali napredovalni stroj firme Voest Alpine z oznako AM 45. Pri izpolnitvi naših zahtev je imel proizvajalec nemalo težav, kajti zaradi relativno majhnega profila jamske proge je bilo treba izdelati dovolj robustno izvedbo z razmeroma majhnimi gabariti stroja. Ti so:

- višina 1650 mm
- dolžina 9890 mm
- širina 2000 mm
- teža (masa) 22 ton

Dosedaj smo izdelali 45 metrov jamske proge. V prvih dneh obratovanja deluje stroj v okvirih pričakovanega, dokončno oceno pa bo mogoče dati šele po zaključenem poizkusnem obratovanju. Naj še omenim, da v tej fazi še nismo uspeli nabaviti lahke vrtnalne garniture za vrtnanje sidrnih vrtin. Obdelujemo dve ponudbi, in sicer od firme Voest Alpine in od slovaškega koncerna ULB Prijevisa.

Vrtnanje sidrnih vrtin poteka sedaj na deloviščih priprav še ročno, kar je fizično naporno delo, zato želimo ta problem v čim krajšem času s prvim prototipom stroja razrešiti."

PREDSTAVLJAMO VAM RAZVOJNE SKUPINE (2)

Diana Janežič

Razvojna skupina za sidranje

Razvojna skupina za sidranje je z ustanovitvijo dobila projektno nalogo, v kateri naj bi pregledala in analizirala stanje na področju sidranja, razvijala postopke in naprave za sidranje, opravila tipizacijo tehničnih rešitev ter nato izdelala tipske projekte in prenesla ugotovitve iz projektne naloge v prakso.

Nosilec projektne naloge in odgovorni vodja projekta je mag. Boris Salobir, njegovi sodelavci pri tej nalogi pa so Simon Zavšek, Bogdan Sredensšek, Franc Planinc, Dušan Čizmek in Boris Doblšek.

Skupina je v prvem letu svojega delovanja analizirala stanje na področju sidranja v jamah rudnika in tako zbrala vse tehnično gradivo, ki je govorilo o sidranju, preizkusila vse naprave

in postopke sidranja, ki so se uporabljali. Analizirala je vse dotedaj opravljene poizkuse sidranja in opravila veliko novih ter iz vsega tega sestavila študijo o tehnologiji vgrajevanja sider v jame RLV. Ta študija je dala članom razvojne skupine zagon za delo, kajti po tej temeljiti analizi so se lotili izdelovanja tipskih projektov. Prvega so sklenili lani, in sicer projekt tehnologije zapolnjevanja sidrnih vrtin

POVZETEK PROIZVODNJE ZA MESEC FEBRUAR 1993

OBRAT	PROIZVODNJA			VIŠEK		PRIMANJK.		ODSTOTEK		DOSEŽEN POVPREČEK
	osnov. načrt	mes. načrt	doseženo	na osn. načrt	na mes. načrt	na osn. načrt	na mes. načrt	na osn. načrt	na mes. načrt	
PRELOGE	155.700	147.600	145.290	-10.410	-2.310	93,31	98,43	8.072		
PESJE	63.300	73.800	102.430	39.130	28.630	161,82	138,79	5.691		
ŠKALE	94.700	82.800	90.650	-4.050	7.850	95,72	109,48	5.036		
PRIPRAVE	18.000	19.800	21.530	3.530	1.730	119,61	108,74	1.196		
RLV	331.700	324.000	359.900	28.200	35.900	108,50	111,08	19.994		

INOVACIJE - RAZVOJ - INOVACIJE - RAZVOJ

s kotličkom in tehnomatom. Za tem so začeli preučevati možnost uporabe starih becorit vrvi za sidra. Preizkusi so dali pozitivne rezultate, zato so izdelali, preizkusili in uporabili v praksi napravo za potiskanje vseh vrst sider v vrtino, ob tem pa so razvili tudi pet različnih vpenjalnih glav in z eno od njih dosegli primerne rezultate. Sedaj snujejo v sodelovanju z Rudarskim inštitutom v Ljubljani vrtalno garnituro in to delo bodo nadaljevali tudi letos. Poleg tega bodo letos poskusili predelati vso tehniko za sidranje, da bo med seboj kompatibilna, predelati omenjeno napravo za potiskanje sider iz električne v hidravlično ter tipizirati tehnološke postopke in jih prevesti v prakso.

V našem rudniku smo danes sposobni zasidrati vsak jamski prostor v različnih raz-

sedem sider, pahljače sider pa so razporejene v razdaljah po 80 centimetrov. Zakaj je sidranje potrebno? Z njim pospešimo izdelavo jamske proge, zmanjšamo uporabo jeklenega podporja, preprečujemo hribinske vplive na jamske prostore in vzdržujemo odseke, ki so bili izpostavljeni hribinskih vplivom. Postopek sidranja se začne z vrtanjem goste cementne paste, potiskanjem jeklenih sider v vrtine in zaključni po strditvi paste s pričvrstitvijo sider. Pri tem nam v rudniku predstavlja največjo težavo vrtnje vrtin, ker na tržišču ni mogoče kupiti ustrezne

Razvojna skupina za jamski transport

Razvojna skupina za jamski transport je začela delati konec leta 1990. Deluje kot neformalna

skupina, s pomočjo katere v rudniku iščemo in postavljamo razvojne cilje podjetja na področju jamskega transporta. Člani razvojne skupine formalno spadajo v različne organizacijske enote rudnika, ki so vse funkcionalno povezane z dejavnostjo fizičnega transporta materiala znotraj rudnika. Koordinator skupine je Zdenko Lah, vodja skupine mag. Štefan Jelenko, člani pa še Slobodan Malenković, Miran Lužar, Marjan Kvartič, Slavko Homan in Ivan Bogataj. Poleg tega nudita razvojni skupini pomoč Miran Kopina iz študijskega oddelka in Marjan Hudej iz rudarske priprave dela.

Skupina se ukvarja z raziskavami, razvojem, projektivo, operativno in tekočo problematiko na področju jamskega transporta. Ob ustanovitvi je skupina najprej začela s študijem teoretičnih osnov za svoje delovanje in iz tega zasnovala analitski model jamskega transporta. Analiza zbranih podatkov v procesu jamskega transporta je opozorila na okoli 27 % notranjih rezerv, ki izhajajo iz slabe organizacije transportnih

uslug. Takšna organizacija povzroča veliko dodatnega dela in s tem veliko stroškov, ki jih ni mogoče kar čez noč zmanjšati. Zbrani podatki pa so hkrati pokazali, da je področje jamskega transporta potrebno temeljito obdelati in da je to precej občutljivo področje.

Člani razvojne skupine se sedaj ukvarjajo z registracijo palet vozni enot v rudniku in z razvojem sistema avtomatskega naročanja in spremljanja dostave materiala na jamska delovišča. Poleg tega skupina pripravlja projekte prevoza ljudi in materiala v jamo Pesje, v jamo

Škale, v jamo Centralni del Kadunja in odvoza izropanega jeklenega podporja z odkopov. Pri tem se seveda člani skupine ukvarjajo tudi s tekočimi problemi jamskega transporta. Aktualne naloge so: obešanje visečih prog in podgradnja z manjšo gostoto, naprava za prevoz ponesrečencev z visečo dieselsko progo (VDL), naprava za prevoz transformatorjev, dvojna klop za prevoz ljudi z VDL, pnevmatski ranžirni maček z neomejenim akcijskim radiusom in varovanjem za preobremenitev, dodatni hladilnik za VDL, dvojni pogon VDL in istočasni prevoz materiala ter nadzornega in vzdrževalnega osebja. Poleg tega člani razvojne skupine iščejo možnosti za nabavo novejšega tipa proge Becorit, po kateri bi lahko vozila tudi viseča dieselska lokomotiva in preučujejo problematiko transporta v severozahodnem delu jame.

Natečaj za reševanje tehničnih in tehnoloških problemov v RLV

Teme razpisa:

1. Računalniški model za optimiranje transporta premoga, materiala in opreme v RLV
2. Podgrajevanje križišč na odkopih
3. Tehnična rešitev za križišča, preko katerih se oskrbuje več jamskih prog hkrati
4. Preprečevanje zapraševanja na presipnih mestih pri transportu premoga
5. Vodenje in zaščita električnih kablov pomičnih strojev in naprav na deloviščih

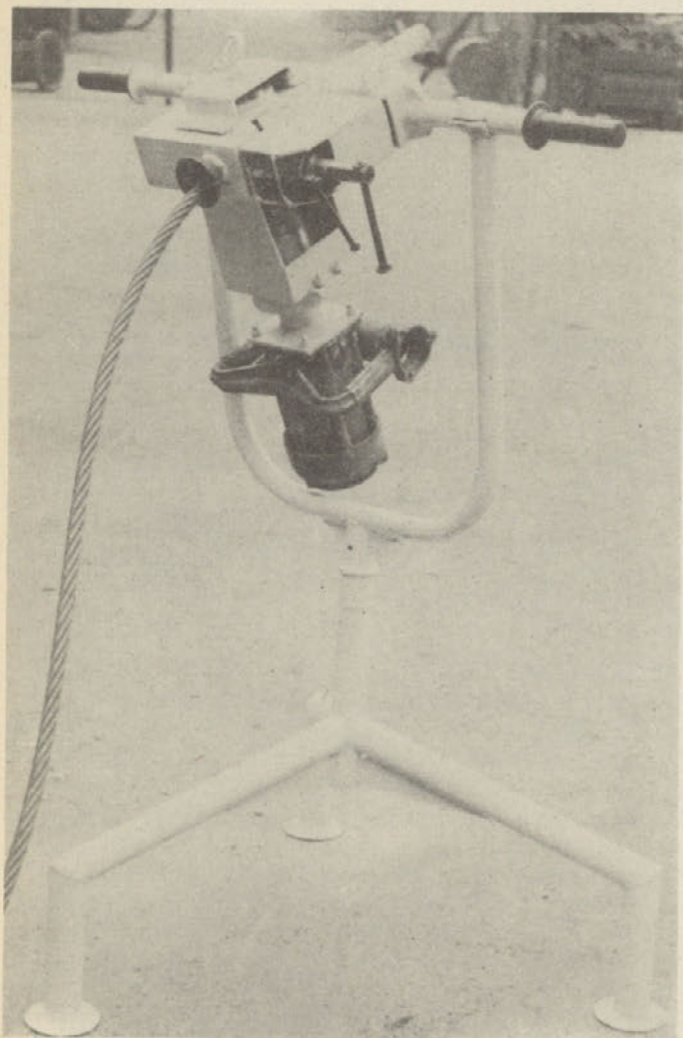
V prihodnji številki Rudarja bodo objavljeni:

- opisi problemov
- navedbe osnovnih zahtev za rešitve
- stopnje obdelave rešitve
- dostop do podatkov, ki so inovatorju potrebni
- roki za oddajo rešitev
- načini in kriteriji vrednotenja
- nagrade
- postopki realizacije predlogov

Študij - oddelek inovacijske dejavnosti

Glasilo Rudar izdaja Rudnik lignita Velenje - Odgovorna urednica Diana Janežič - Tehnično urejanje Ivo Avberšek - Hans - Naslov uredništva RLV, Partizanska 78, 63320 Velenje, telefon 853-312, interno 18-15 - Naklada 4 000 izvodov - Tiska Tiskarna Bizjak Velenje, d.o.o.

Po mnenju Ministrstva za informiranje z dne, 14.2.1992, št. 23/67-92, se glasilo Rudar šteje za izdelek iz tar. št. 3, tč. 133 Tarife prometnega davka.

Naprava za potiskanje vseh vrst sider v vrtine

merah, saj imamo za to na voljo naprave in obvladamo postopke. Zaenkrat pa vsi ti postopki še niso ekonomsko upravičeni. Zato bo naloga omenjene razvojne skupine tehnološko, tehnično in organizacijsko izpopolnjevanje naprav in postopkov za sidranje.

Pojasnimo na koncu še, kaj sploh je sidranje. To je postopek utrjevanja jamskih prostorov z jeklenimi sidri vtisnjenimi po obodu jamskega prostora. V segment je zavrtanih od šest do

UTRIP KOLEKTIVA - UTRIP KOLEKTIVA

PREBRALI SMO ZA VAS

Metan ne bo segreval ozračja, ampak domove (Delo, 22. februarja) - Metan, močvirski plin brez barve in okusa, kar za petino prispeva k nastanku učinka tople grede. Velik del ga nastaja v kravjih želodcih in na riževih poljih, približno 35 milijonov ton na leto pa ga uide v ozračje pri pridobivanju premoga. Strokovnjaki ameriških podjetij za pridobivanje električne energije so skupaj s tistimi iz agencije za varovanje okolja (EPA) razvili postopek, s katerim prestrežejo jamski plin. Vakuumske črpalke črpajo metan na površje, kjer ga pretvorijo v toplotno energijo. Pri tem nastaja ogljikov dioksid, ki tudi povzroča učinek tople grede, vendar pa je pri segrevanju zemeljskega ozračja 32-krat manj učinkovit kot ista količina metana. Strokovnjaki EPA napovedujejo, da bodo do leta 2000 emisije metana iz premogovnikov vsako leto zmanjšali za milijardo kubičnih metrov, kar ustreza količini ogljikovega dioksida, ki ga vsako leto odda v zrak štiri milijone avtomobilov.

Nuklearki so veliko dolžni (Delo, 23. februarja) V sredini februarja sta elektrogospodarstvi Slovenije in Hrvaške dolgovali jedrski elektrarni Krško skupno 6,3 milijarde tolarjev. Ta dolg je v primerjavi z začetkom januarja, ko je znašal 8,3 milijarde tolarjev, manjši za dve milijardi tolarjev - odplačalo pa ga je elektrogospodarstvo Slovenije. Tako je sedaj slovensko elektrogospodarstvo nuklearki dolžno dve milijardi tolarjev, hrvaško pa 4,3 milijarde tolarjev.

Poleg finančnih problemov pa postaja za nuklearko čedalje bolj pereče odlaganje nizko in srednjeradioaktivnih odpadkov. V začasnem skladišču ob nuklearki je prostora za 11.000 sodov. 31. januarja letos pa jih je bilo shranjenih 8.870. Po podatkih, ki jih je Krešimir Fink iz NE Krško lani objavil v brošuri, ki jo je izdal Inštitut Jožef Štefan, je bilo 31. decembra 1991 shranjenih 8.241 sodov, lani pa se je nabralo novih 629 sodov. Ker lokacija za odlagališča nizko in srednjeradioaktivnih odpadkov še ni določena in še ni dogovora med Hrvaško in Slovenijo, kje naj bi shranjevali te odpadke, je problem še toliko večji, saj je v začasnem skladišču le še malo prostora.

Jedrski elektrarna Krško je v preteklem letu pridobila 3,7 milijarde kilovatnih ur električne energije, kar je 98,4 odstotka načrtovane proizvodnje. Polovica je bila namenjena Sloveniji, predstavlja pa petino vse proizvodnje električne energije pri nas.

Prenova Dravskih elektrarn (Delo, 23. februarja) - Vodstvo Dravskih elektrarn se z Evropsko banko za razvoj dogovarja za najem 70 milijonov ekujev posojila, ki bi ga porabili za prenovo elektrarn na Dravi. V prvi fazi bi prenovili strojno in elektro opremo ter zamenjali turbine na elektrarnah Dravograd, Mariborski otok in Vuzenica.

Strokovnjaki so ugotovili, da bi z odlašanjem prenove stare in izrabljene opreme moč elektrarn na Dravi padla s sedanjih 456 megavatov na 165 megavatov v letu 2015. S tem bi se močno povečal tudi primanjkljaj električne energije v slovenskem elektroenergetskem sistemu.

Aktiv invalidov

LAŽNE SOLIDARNOSTI NI VEČ

Diana Janežič

V našem podjetju je zaposlen 801 invalid ali kar 18,45 % vseh zaposlenih delavcev v njem. Nova zakonodaja (zaenkrat še) omejuje pridobljene pravice delovnih invalidov. Lažne solidarnosti z invalidi ni več, zato invalidu zagotavlja varnost le primerno delovno mesto njegovi preostali delovni zmožnosti in primerno plačilo za njegovo delo.

To so glavni poudarki, ki bi jih lahko v treh stavkih stili po redni letni konferenci aktivna invalidov našega podjetja, ki je bila v soboto dopoldne, 13. februarja, v Delavskem klubu. Udeležba na njej je bila presenetljivo dobra tudi po mnenju vodstva aktivna in je po svoje dokazala, da se invalidi zavedajo, da družbena in gospodarska kriza udriha (tudi) po njih. Zato jim je potrebna dobra organizacija, kar rudniški aktiv invalidov gotovo je, ki v sodelovanju z vodstvom podjetja in kadrovske-socialno službo skrbi, da so njihove težave vsaj manjše. To jim je dosedaj dobro uspevalo, žal pa vsi skupaj ne morejo zmanjšati števila invalidov. Ob lanske letni konferenci aktivna jih je bilo v rudniku 757 ali 17 % vseh zaposlenih, letos 801, kar je glede na zmanjšan stalež zaposlenih v rudniku že 18,45 %.

S čem vse se je v letu 1992 največ ukvarjal aktiv rudniških invalidov je morda odveč ponavljati, saj smo o zgodbi v zvezi z novim

vard Centrih, predsednik komisije za šport in rekreacijo v Društvu invalidov Velenje, je rudniške invalide povabil na redno letno skupščino društva (bila je naslednji dan, 14. februarja) in na kratko povzel delo društva v preteklem letu ter predstavil program delovanja za letos. Posebej je povabil vse invalide, da se udeležujejo športnih, rekreativnih in drugih dejavnosti društva. Dodal je, da so vrata društvene pisarne na cesti Bratov Mravljakov 1 odprta vsak ponedeljek od 11. ure in vsak četrtek od 16. ure za nudenje nasvetov in pomoči invalidom, za pravne nasvete pa se lahko obračajo tudi na družbenega pravobranilca samoupravljanja, ki ima uradne ure ob ponedeljkih med 8. in 12. uro in ob sredah med 13. in 16. uro. Dušan Zapušek iz kadrovske-socialne službe je povzel problematiko in-

Zaskrbljeni obrazi ali pozorno poslušanje?

pokojskim in invalidskim zakonom v rudniških internih sredstvih obveščanja veliko pisali in še bomo, kajti dokončen razplet okoli spornih členov v novem zakonu še sledi. Zato iz poročila o delu aktivna, ki ga je na redni letni konferenci podal njegov predsednik Valter Golob, povzemimo še, da so invalidi uspešno nastopali na športnih tekmovanjih, ki sta jih organizirala aktiv in društvo invalidov Velenje, da so ohranili že utečeno športno in družabno sodelovanje s člani aktivov invalidov v drugih podjetjih, bili aktivni udeleženci rudniškega programa zdravstveno preventivne rekreacije in se aktivno vključevali v aktualno sindikalno in siceršnje življenje rudnika. Podobno kot lani bodo skušali delovati tudi letos in si v sodelovanju s službo za varstvo pri delu prizadevali zmanjšati število nezgod, zato da bi ob letu aktiv ne štel še več članov.

Letne konference aktivna invalidov so se poleg članov aktivna udeležili tudi gostje. Ed-

validskih nadomestil in dejal, da je pričakovati ugoden pismen odgovor z ministrstva za delo še v februarju. To pričakovanje je potrdil tudi Janko Lukner, vodja kadrovske-spolnega sektorja, ki je nato pojasnil prisotnim invalidom še pojem rente ter jih informiral o težavah, ki bodo letos vplivale na proizvodnjo in oddajo premoga v rudniku. Ob koncu letne konference aktivna invalidov se je oglasil še Franc Druks, vodja obrata HTZ, ki je povedal, da ta obrat sedaj zaposluje 320 delavcev, od katerih je 65 % invalidov. Ti naredijo in opravijo 80 % izdelkov in storitev za potrebe rudnika, 20 % pa za zunanje tržišče. Menil je, da v rudniku in posebej v HTZ težave invalidov uspešno razrešujemo, žal pa zanje ne moremo tako hitro oblikovati primernih delovnih mest, kot bi bilo potrebno.

UTRIP KOLEKTIVA - UTRIP KOLEKTIVA

SE ZNATE POGAJATI?

Diana Janežič

Kakorkoli ste odgovorili na vprašanje iz naslova, vam poslušanje vsebine seminarja "metode in tehnike vodenja pogajanj" ne bi škodovalo. Pogajanja so namreč proces, o katerem nikoli ne veste vsega, ker je živ in tako kompleksen, da vsega znanja ne morete pojesti z enega krožnika.

Reševanje testov in drugih nalog je bilo zanimivo in zabavno, ugotavljanje rezultatov pa poučno.

Omenjeni seminar je pripravila naša služba za izobraževanje v okviru svojega programa izobraževanja za vodenje. Poslušali so ga vodilni delavci, in sicer 5. in 6. februarja v Vili Široko. Seminar je vodil magister metalurgije Stane Flander, ki je predsednik družbe Alpos Handel G.m.b.H v Avstriji. Pred tem je opravljal številne managerske funkcije. Zadnja leta se aktivno ukvarja z metodami in tehnikami pogajanj. Izpopolnjeval se je na podiplomskem študiju marketinga v ZDA ter na področju pogajanj in pogajalskih tehnik v ZDA in Angliji.

Seminar je bil zastavljen dinamično, saj je predavatelj vanj aktivno vključil vse udeležence z reševanjem testov, pogovorom o izkušnjah udeležencev seminarja z različnih pogajanj, svoje predavanje pa popestril s predvajanjem video filmov na temo pogajanj.

Pogajanja niso pravzaprav nič novega. Vsi se vsak dan pogajamo doma z družinskimi člani, v službi s sodelavci, s poslovnimi partnerji, pri vsakodnevnih srečanjih z ljudmi. Zato vodja seminarja tudi ni imel namena udeležencev naučiti česa povsem novega, temveč jih opozoriti na nekatere najpomembnejše dele tega procesa. Kdor namreč želi biti uspešen

pogajalec, mora obvladati pripravo, vodenje, metode, faze pogajanj, znati postavljati vprašanja, poslušati in neverbalno komunicirati, reševati spore in se naučiti uporabljati pogajalske tehnike in strategije. Veliko vsega pa vendar ne tako zahtevnega, da bi se vsega ne dalo naučiti ali že znano izpopolniti, izpiliti. Pomembno se je zavedati, da pri poslih ne dobimo tistega, kar si zaslužimo, temveč tisto, kar pridobimo v pogajanjih. Nadalje, da pogajanja niso športna tekma, pri kateri je uspeh le zmaga. Da moramo nasprotni pogajalski strani zadovoljiti potrebe, ki jih potrebuje, ne pa tiste, ki jih želi.

V dveh seminarjskih dneh so udeleženci seminarja preleteli obsežno področje pogajanj in še kakšen dan bi potrebovali, da bi se kot pogajalci lahko preizkusili v zaigranih pogajalskih situacijah. Kljub morda tej pomanjkljivosti seminarja, pa so ga v celoti ocenili z zelo dobro oceno in bili v večini zadovoljni tudi z vsebino, predavateljem. Najboljša ocena seminarja pa je gotovo, če lahko udeleženci odgovorijo pritrdilno na vprašanje iz naslova.

PREBRALI SMO ZA VAS

KJE DELAVCI ZASLUŽIJO MANJ KOT DESET ODSOTKOV AVSTRIJSKE PLAČE?

Industrija v zahodni Evropi stoji pred dramatičnimi spremembami. Do takšnega zaključka pridemo, če medsebojno primerjamo nivoje plač na Vzhodu in Zahodu našega ljubelega kontinenta. Za previdne Avstrijce je takšno oceno pripravil "Državni Gospodarsko-raziskovalni inštitut".

Rezultati njegovih raziskav so bili nadvse izraziti: v vseh vzhodno-evropskih deželah zasluži delavci v industriji v povprečju manj kakor deset odstotkov tistega, kar prejme zaposleni Avstrijec (2277,6 USD).

Relativno visoke plače lahko pokažejo Madžari - 191 USD -, zelo ugodni so še mezdni stroški na Češkem - 108,9 USD -, kjer je tudi precej domačih industrijskih obratov pripravljenih ukrepati ali pa se nestrno ozirajo za "Joint-venture" partnerji (skupnimi vlagatelji).

Naravnost nepojmljivo skromni pa so zaslužki v Rusiji - 20 USD -, kjer je seveda tudi politični riziko za potencialne investitorje daleč največji.

Zagotovo mezdni stroški sami zase niso najboljši kazalec za ugibanja (recimo: v avstrijskem železarstvu ustvarijo komaj 25 % za svoje skupne odhodke), toda delavci z vzhoda in njihova industrija s preprostimi izdelki, predstavljajo največjo bojazen in bistveno konkurenčno prednost pred zahodnimi. VOEST (avstrijsko železarsko združenje) s svojim prodiranjem na Madžarsko uspešno prednjači, saj so že v prvem letu poslovanja tamkaj dosegli pozitivno bilanco, kar jim v Avstriji, seveda, še daleč ne uspeva.

Komentar: Seveda jim slovenski delavci s svojimi 600 DEM na glavo zaposlenega še nismo napoti, toda umazanija z zahodnim vetrom že dobiva krila! (iz revije GEWINN, Marijan LIPIČNIK)

❖
Opozorilna stavka ruskih rudarjev (Delo, 3.marca) - Zadnja stavka ruskih rudarjev je bila samo dvodnevna in ni imela političnih namenov. Neodvisni sindikat rudarjev Rusije je namreč postavil le te zahteve: sprejetje sporazuma o novem tarifnem sporazumu za letos (tako se reče kolektivni pogodbi za rudarje), zagotovitev socialnih garancij - zdravstveno varstvo, beneficiran staž -, nove dotacije rudarski industriji, indeksacijo plač in poračun neizplačanih plač za nazaj. Ruski rudarji so poleg delavcev v naftni industriji sicer med najbolje plačanimi delavci v Rusiji, toda delajo v nemogočih delovnih pogojih.

RUDAR

REKREACIJA - ŠPORT - REKREACIJA - ŠPORT

JAMARSTVO - ŠPORT BREZ GLEDALCEV

Ivo Zadnik, 3. nadaljevanje

SVET BREZ ZVEZD

Na vprašanje, kateri je najvišji vrh v Kamniško - Savinjskih Alpah, je odgovor lahek in vreden: Grintavec (2558 m). Veliko težje pa je odgovoriti na vprašanje, katera jama je v tem delu alp najgloblja. Pravilen odgovor na takšno vprašanje je minljiv in predstavlja izziv tudi za dobro obveščene jamarje. Sanje slehernega jamarja so, da bi vsaj enkrat v svoji karieri odkril jama, ki bi bila nekaj več kot brez-pomembna "luknja". Že velikokrat smo odšli člani jamarskega kluba iz Topolšice zaman uresničevati svoje sanje v neobljudeno visokogorje Kamniško - Savinjskih Alp, v področje med Robanovim kotom ter dolino Lučnice, ki velja v jamarskem smislu za pravi jamski eldorado in katero že sedaj premore preko 200 podzemskih jam. Vendar so se nam v naši zadnji odpravi, v kateri smo bili poleg avtorja tega prispevka še Slavko Hostnik, Andrej Blažič in Mirko Močnik, sanje več kot uresničile.

17. oktober 1991

Po sistematični raziskavi morfološko zelo razgibanih škrapljastih podov in po pregledu večjega števila manjših jam nama je skupaj s klubskim tovarišem Slavkom naposled uspelo najti dobro skrit, a zanimiv vhod v večje brezno. Pogled od zgoraj v dno 30 m globokega kotljestega jaška ni obetal nadaljevanja jame, zato se je bilo treba spustiti vanj, da bi videla, če jama "gre" naprej. S Slavkom sva opremila brezno in se spustila do dna. Že prvih pet metrov nevarnega dostopa do 30 m globokega brezna naju je opozarjalo na zahtevnost in previdnost. Na dnu je bilos drseče melišče, ki se je spuščalo poševno navzdol v temno, neznano notranjost jame. Jama se je torej nadaljevala. Pri zabijanju svedrovca se je pokazala neugodna, eroziji in zmrzali podvržena kamnina, zaradi česar sva iz varnostnih razlogov napredovala bolj počasi. Tega dne sva uspela prodreti do globine 70 m, kjer sva na svoje veliko veselje ugotovila, da se jama nadaljuje in da sva tokrat res odkrila nekaj velikega oziroma kot bi se izrazila naša mlajša generacija: "Ta jama je mega full špon".

26. oktober 1991

S klubskim tovarišem Andrejem sva transportirala jamarsko opremo za potrebe nadaljnjih raziskav. Čeprav sva bila trdno odločena, da prineseva težko opremo do vhoda v brezno, nama to ni uspelo. Visok snež, ki je pred dnevi pobelil planoto, slaba vidljivost, pa še mnogo pretežki nahrbtniki in premražene noge, so naju primorali, da sva opremo pustila okoli 100 m pred breznom. Vhoda vanj zaradi

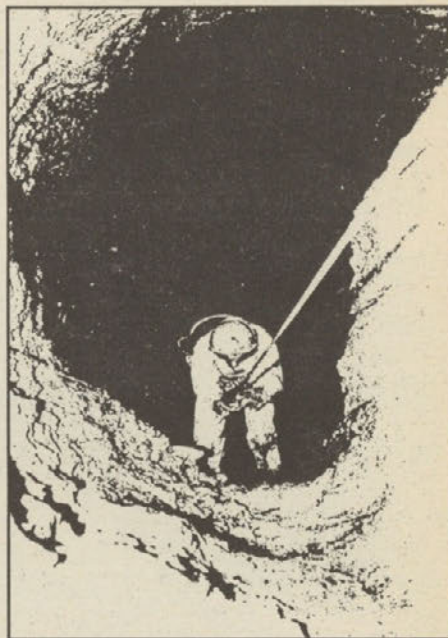
megle nisva niti našla. Močno sneženje pa je grozilo, da nama bo zabrisalo edino orientacijo za vrnitev v dolino - lastne stopinje v snegu.

2. november 1991

Bil je že november in zaradi zime, ki je bila pred vrati, je bilo treba opraviti še zadnjo akcijo v sezoni. Visoko v gorah pa je starka zima že kazala zobe, saj sva se s Slavkom v kombiju komaj prebila do planine Ravne na višini 1400 m, do kamor je sploh možno priti z avtomobilom. Pot sva nadaljevala peš, prekomerno otovorjena z jamarsko opremo. Po dolgih dveh urah grizenja kolen in požiranja lastne sape sva prispela do "našega" brezna na višini 1900 m. Temperatura zraka pri vhodu je bila 5 °C. Preden sva se lotila raziskovanja brezna, je bilo treba spraviti do vhoda vanj še tisto opremo, ki sva jo z Andrejem v prejšnji akciji pritovorila nekam v njegovo bližino. Po opravljenih pripravah sva se s Slavkom hitro spustila do globine 70 m ter od tam naprej pričela z raziskovanjem. Kamnina (apnenec) je z globino postajala bolj kompaktna, temperatura zraka v jami pa je padala in se nazadnje ustalila na 1,5 °C. Morfološki izgled rova, po katerem sva prodirala, je kazal vse značilnosti visokogorske jame, to je brezna, ki je v davni nastalo kot posledica hitrega gravitacijskega odtekanja meteorske vode pod površje. Breznu je sledil ozek, visok in vijugast špranjasti rov, ki ga jamarji imenujemo meander in je najbolj tipična oblika rova, značilnega za visokogorske jame. Tokrat sva prispela do globine 170 m, kjer se je še vedno pojavljal sneg in led. Temu primerna je bila tudi temperatura zraka, ki se je gibala okoli ene stopinje celzija. Ustavila sva se pred velikim zevajočim in strah vzbujajočim breznom. Ostala sva brez opreme, pa tudi utrujenost se je že pričela oglašati, zato se novoodkrita brezna tega dne nisva lotila. Vanj sva vrgla le nekaj kamnov, da bi ugotovila približno globino. Rezultat je bil zastrašujoč. Padajoči kamen se je namreč po nekaj sekundnem žvižganju z velikim truščem raztreščil nekje globoko spodaj pod nama, kar je lahko pomenilo samo veliko globino.

31. maj 1992

Po dolgočasni zimi in nestrpnem čakanju na pomlad nam je v klubu uspelo organizirati bolj številčno odpravo v lani odkrito brezno. To brezno so klubski tovariši soglasno poimenovali po najditelju - meni. V akciji smo sodelovali Andrej, Mirko, Slavko in jaz, njen cilj pa je bil optimalno opremiti brezno do globine 170 m. V breznu je bilo tokrat mnogo več snega (do 6 m) in ledu (do 2 m), postajalo pa je zaradi talečega se ledu vedno bolj mokro. V breznu smo zdržali 6 ur in v tem času razporedili vrvi ter uredili še nekaj dodatnih sidrišč

do globine 140 m. Izmerili smo tudi temperaturo zraka, ki je bila 0,5 °C.

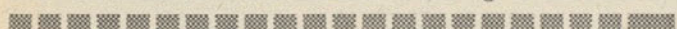
6. junij 1992

V drugi lanske akciji sva sodelovala sama s Slavkom. Za cilj sva si zadala raziskavo velikega brezna na koti - 170 m in če bi ostal še kakšen kos vrvi, še naprej. Seveda, če bi se jama nadaljevala. Globino velikega brezna sva po metu kamna ocenila na 70 m misleč, da sva malo pretiravala. Nato sva v brezno spustila primerno vrvo, po kateri sva se s pomočjo trenjske zavore spustila do dna. Prvi sem se odpravil na dno jaz, nato še Slavko. Spust je potekal po vrvi dolžine 50 m. Ko sem prispel do njenega konca, je pod menoj še vedno zijala odprtina, ki ji ni bilo videti dna. Poleg sem imel še 60 m dolg kos vrvi, katerega začetek sem pritrdil na vmesno sidrišče in ga zaradi varnosti povezal še z zgornjo vrvjo. Nato sem se spustil še po drugi vrvi in nazadnje pristal v precej ozkem meandru, čigar dno so zapolnjevali veliki ledeni bloki. Vrv, po kateri sem se spustil, se je komaj dotikala tal, kar je pomenilo, da znaša višina pravkar raziskanega jaška 110 m. Čez nekaj časa se je po jašku spustil še Slavko in prinesel še dva kosa vrvi. Krajša vrv nama je omogočila priti čisto do dna tega jaška 12 m nižje. Po pregledu dna pa sva ugotovila, da to še vedno ni pravo dno, ampak v bistvu le ena večja polica v jašku, katerega končne globine še vedno nisva dosegla. Nadaljevala sva z raziskovanjem police. Po 15 m vodoravnega dela se je spet pojavil jašek. Vanj sva napeljala še preostalo vrv, dolžine 54 m. Po spustu v globino se je izkazalo, da je ta vrv komaj zadostovala za doseg dna. Vendar pa pravega dna še vedno nisva dosegla, temveč le polico, dolžine 5 m, za katero je spet zijal prepad. Skupna dosežena globina jame je znašala 270 m. Ker nisva imela več opreme, sva se počasi odpravila proti površju ter izplezala iz jame ob 19. uri.

(nadaljevanje prihodnjič)

REKREACIJA - ŠPORT - REKREACIJA - ŠPORT

SPOMINI NA LETOŠNJO ZIMO

Zim, kot so bile nekdaj, ni več. Odrasli jih imamo v spominu, otroci pa skorajda ne vedo, kaj je to sneg, kakšne snežake se da postaviti iz njega in kakšen je občutek, ko se ti sneg ugreza do kolen. Sneg pada v zimskih mesecih le še po hribih, pa še tam v skromnih količinah. Nekateri med našimi delavci, delavkami in njihovimi družinskimi člani so letošnjo zimo in njene užitke iskali v Kranjski gori in na Kopah. Od tam je nekaj fotografij, ki naj vam obudijo spomine in skomine po belih zimah, tik pred začetkom letošnje pomladi...

Drago Tamše, Rudi Ževart, Alojz Zupanc, Špela Kemperle, Jože Koper, Grega Justin, Matjaž Klemenčič in Jože Grubelnik (od leve proti desni) so bili vaditelji tečajnikov na Kopah.

Bo v tednu dni osvojeno znanje smučanja ostalo v nogah in glavi do prihodnje zime?

Tudi zima v Kranjski gori ni več to, kar je bila. A nekaj snega za vijuganje po strmini je vendarle bilo... In otroci so ga bili najbolj veseli!

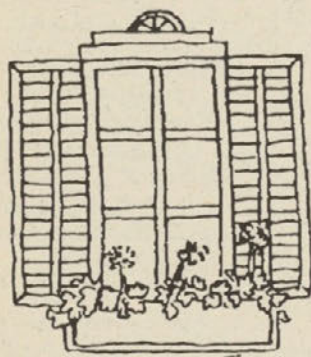
KULTURA - KULTURA - KULUTRA

HITRI REZ

Marjan Lipičnik

Na neki, širom poznani kliniki na Otoku so imeli med drugimi, lepo zasnovanimi, tudi močan in dobro zasstopan kirurški oddelek.

Na njem so se izpolnjevali najbolj nadarjeni študentje iz vsega sveta, njihovi predavatelji so širili obzorja in svoj uk na vseh poldnevnikih in vzporednikih, nad vse radodarno.

Zaradi silne zasedenosti in številnih nujnih primerov, ki so jih non-stop, nenehno dovažali, je bilo osebje tega specializiranega oddelka noč in dan v stalni budnosti in operacije so potekale nepretrgoma.

Seveda se tako v delovni ihti in naglici radi izoblikujejo običaji, ki so pač vsakemu okolju povsem lastni in kolikor bolj so skriti za vrati te ali one zaprte ekipe, bolj so posebni.

No ja, in v tem kardinalnem primeru, so imeli vrli ranocelniki takšno navado, da se niso kaj prida oddaljevali od svojega zlatega opravila in pojedli so, ob primernem času, kar so pač imeli s sabo, tu - na operacijski mizi, kjer so sicer rezali druge, mnogo bolj precizne in natančnejše reči. Tako so najhitreje pospravili malico in delo je lahko teklo nemoteno naprej, ali pa so lahko odhiteli tja, kamor jih je nuja prisiljevala.

V finančnih in v drugače stresnih stiskah, ki jih poslovneži v medicini le stežka zmorejo pozdraviti, so imeli zaposleno tudi osebje, ki v strežbi ni ravno s tako naglico hitelo k svetovni slavi.

Po operacijskih sobanah je v poznih popoldnevih pospravljala neutrudna Berta, ki pa je pri šestinosemdesetih letih postala že tolikanj slepa in drugim neopazna, da je niti plačevali niso več redno.

Pobrisala je po kotičkih, zvrnila smeti v en večji koš in potegnila z miz, kar je pač našla na njih. In če je bilo še kaj upo-

rabnega, je zavila v papir in to odnesla domov svojemu pasjemu ljubljencu.

Psi so tako pozorni do človeške pozornosti.

Tiste dni so po "znanih" priporočilih na intervencijski oddelek sprejeli bogatega in slavnega multimilijonarja.

Za celotno kliniko je bil, ob izdatni medijski podpori, ta sprejem izrednega pomena in prav vsi primariji so teden dni tiščali svoje profesorske glave skupaj, da so kar najbolj skrbno preučili hude težave in nevšečnosti tega siromaka.

Seveda, kar ni za javnost, zamolčimo. Pravi operativci takrat niso bili deležni bleščeče slave, bliskavic in intervjujev. Umakniti so se morali na položaje, stran od glavne bitke.

Navkljub vsemu in prav zaradi tega je pregled dragocenega pacienta še bolj uspeval in diagnoza je bila bržčas enotno postavljena. Operirali so ga in mu izrezali kost, ki mu je rastla v debelem črevesju. Ob takšni prehrani si spoštovani bolnik tudi ni mogel, kaj bolj enostavnega privoščiti. Nadejati si je bilo tudi mastnih denarcev za dobro opravljeno prenovo.

Berta je prišla kot ponavadi ob pol treh na delo. Zaropotala je po hodnikih s kovinskimi vedri, se podrsala sem in tja s težkimi koši smeti in pospravila je z miz.

Tisto debelo kost je seveda veselo odnesla Mistru Ficku, ljubemu, zlatemu prinašalcu, ki je ostareli gospodični grel kolena na stara leta. Razumljivo, da ne zaradi Berte, ampak zavoljo kosti.

Toda ponovni pregledi, rentgenski izvidi, slike in mnenja so pokazali, da tista kost le ni tako zelo napačno rastla; in da bi bilo, recimo - najlepše, da bi jo nečimrnemu bogatincu nazaj trdno prišli.

Vendar manjkajočega, osnovnega dela ni bilo mogoče nikakor, nikjer najti.

Vse so pretaknili, resnično prav vse. Celo na podstrešje in v kurilnico so

stopili, zeleni od jeze in od delovnih plašcev.

Končno, ko so iskalno akcijo le bolj izdatno in poglobljeno zastavili, so vendarle po naključju odkrili, da postarana Albertina P. še vedno opravlja določene usluge tudi v tem traktu vesoljno znamenite, zdravstvene ustanove.

Z dvema rešilnima avtomobiloma so se odpeljali po njo do predmestja, kjer je prebivala s svojim zvestim Fickom in takoj je morala vrniti tisto kost, čeprav se pes s tem ni strinjal.

Operacijo so nemudoma ponovili, čim so nevednega petičneža spravili ob zavest in zgodba bi se lahko zanj srečno nadaljevala nekje na Bahamih, ali onstran na Havajih.

Toda novinarji so izvrtali, da je ubogi operiranec po vsem trpljenju s tisto kostjo, še navsezadnje zanosil in da pričakuje zdaj, zdajali takrat, v prihodnjem mesecu srečni dogodek.

Neverjetno! In kaj, si mislite, se je iz tega rodilo?

Novice so izgubile čar, časopisi so si našli nove "race" ter vojne in se ne zmenijo več za oškodovanca.

Naš, še včerajšnji gost pa sam, pogumno pluje po svetovnih morjih in edinole poštena Berta in njen zlati prinašalec mu krajšata dolge, pripekajoče dneve. Vzgoja otrok je pač vselej težavna!

IN PODUK IZ TE POVESTI:

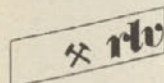
ZDRAVSTVO JE V RESNIH ŠKRIPCIIH!

NE OBUPAJTE, NI SAMO NAŠE ZDRAVSTVO SLABO ORGANIZIRANO!

NIČ SE NE VE, KAJ SE BO IZ TEGA RODILO?!

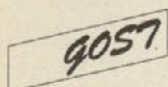
RAZPISI - OBVESTILA

RAZPIS KADROVSKIH ŠTIPENDIJ ZA ŠOLSKO LETO 1993/94

Rudnik lignita Velenje

Naziv poklica	Stopnja zahtevnosti	Število štipendij
- dipl. inž. rudarstva	VII	3
- rudarski tehnik	V	25
- rudar	IV	60
- dipl. inž. strojništva	VII	1
- strojni mehanik - rudarski mehanik		
* jamski	V	8
* zunanji	IV	2
- električar energetik - rudarski električar		
* jamski	IV	5
* zunanji	IV	2
- usnjarsko galanterijski tehnik	V	1
- lesar - tapetnik	IV	2

GOST, d.o.o. VELENJE

Naziv poklica	Stopnja zahtevnosti	Število štipendij
- natakar	IV	2
- gostinski tehnik (kuharski)	V	1

PLP, d.o.o. VELENJE

Proizvodnja lesnih polproizvodov

Naziv poklica	Stopnja zahtevnosti	Število štipendij
- lesar širokega profila	IV	2

PRIJAVLJANJE

Kandidati za razpisane štipendije pošljite ali prinesite prijave najkasneje do 15. maja 1993 na naslov:

RUDNIK LIGNITA VELENJE, PARTIZANSKA 78, 63320 VELENJE

K skrbno izpolnjeni prijavi na obrazcu DZS-8.40, SPN-1 (Vloga za uveljavitev socialnovarstvenih pravic) morate predložiti:

- kratek življenjepis z opisom izvenšolskih dejavnosti, socialnega stanja družine in poklica staršev
- fotokopijo zadnjega polletnega spričevala oz. potrdilo o uspehu v 1. trimesečju
- potrdilo fakultete o opravljenih izpitih (navedite število predpisanih in že opravljenih izpitov) in frekventacijsko potrdilo za tekoče leto
- potrdilo o premoženjskem stanju družine in številu družinskih članov, ki živijo v skupnem gospodinjstvu (izda ga občinska uprava za družbene prihodke)
- potrdilo o dohodkih staršev v preteklem koledarskem letu (navedeni morajo biti vsi dohodki iz delovnega razmerja, iz kmetijstva, iz obrti, iz dela v podaljšanem delovnem času in iz drugih virov; če so starši upokojeni, priložite odrezek od pokojnine za december 1992).

Kandidate opozarjamo, da pomanjkljivo izpolnjenih prijav ali prijav brez zahtevane dokumentacije ne bomo obravnavali.

IZBIRA KANDIDATOV

Pri podeljevanju štipendij bomo upoštevali učni uspeh in nagnjenja kandidatov za izbrani poklic ter socialnoekonomski položaj družine. Štipendije, ki jih razpisujemo za poklice, ki so vezani na podzemno pridobivanje surovin in terjajo stalno ali občasno delo v jami, bomo podelili le mladini moškega spola. Ženevska konvencija nas namreč obvezuje, da zaradi narave jamskega dela žensk ne zaposlujemo v jami.

Kandidati za te štipendije - za poklice rudarskega, elektrotehniškega in strojnega programa IV. in V. stopnje zahtevnosti, bodo pred sprejemom v šolo opravili še zdravniški pregled, kjer bodo ugotovili njihove sposobnosti za delo v jami.

O rezultatih izbire bomo kandidate obvestili do 30. junija 1993.

VIŠINA ŠTIPENDIJE

Višina kadrovskih štipendij ter pravice in obveznosti štipendistov so opredeljene v pravilniku o izobraževanju.

Štipendisti rudarskega programa, poklic rudar IV. stopnje, bodo, če bodo bivali doma, poleg osnovne štipendije, plačanih učbenikov in potnih stroškov, če se vozijo, prejeli poseben dodatek v višini še ene štipendije. Če pa bodo bivali v Dijaškem domu, bodo poleg oskrbnine in plačanih učbenikov prejeli še štipendijo glede na učni uspeh.

Srečno!

RAZPISI - OBVESTILA - OGLASI

Postanite naši dopisniki

VABIMO VAS K SODELOVANJU

Rudarja pišemo za vas in z vašo pomočjo. Oboje pa bi želeli v uredništvu še okrepiti, zato vas vabimo k sodelovanju. Ponujamo vam 12 strani časopisa, na katerih lahko najmanj 4000 bralcem predstavite delo, izdelke, storitve in utrip vašega oddelka, službe, obrata.

Predstavite jim lahko delovanje novega stroja, nov način dela, ideje, ki jih snujete, težave, s katerimi se ubadate, uspehe, s katerimi se lahko pohvalite.

Postanite naši dopisniki!

Prihodnja številka Rudarja bo izšla pred prvomajskimi prazniki. Prispevke zanjo lahko v uredništvo pošljete najpozneje do 5. aprila.

SREČNO!

ZA PRVOMAJSKE PRAZNIKE V KRANJSKO GORO

Letošnje prvomajske praznike spet lahko preživite v Kranjski gori. Za vas smo pripravili 7- in 4-dnevne pakete. 7-dnevni paket bo trajal od 25. aprila do 2. maja, 4-dnevni pa od 28. aprila do 2. maja.

CENA 7-dnevnega paketa je za odrasle 14 000 SIT, za otroke do 14. leta starosti 5 000 SIT, za otroke do 7. leta starosti, ki spijo s starši, pa je bivanje brezplačno.

CENA 4-dnevnega paketa je za odrasle 8 700 SIT, za otroke do 14. leta starosti 3 000 SIT, za otroke do 7. leta starosti, ki spijo s starši, pa je bivanje brezplačno.

Aranžmaje lahko PLAČATE v treh obrokih, in sicer s tremi čeki zadnji dan bivanja, datiranimi z 2.5, 2.6. in 2.7. Paketi VSEBUJEJO sedem oziroma štiri polne penzione, brezplačno uporabo bazena, savne, teniških igrišč, telovadnice, igrišč za odbojko, nogomet, košarko, najem konj za jahanje, koles za kolesarjenje in čolnov za rafting ter organizirano planinsko turo, tekmovalno v biljardu, kegljanju in ročnem nogometu ter večerne zabave. Če bo dovolj interesentov, bo organizirano tudi smučanje pod Prisojnikom. V času organiziranih aktivnosti staršev bo poskrbljeno za varstvo otrok.

Podrobnejši program bo objavljen v aprilski številki Rudarja.

Vpisovanje bo potekalo v ponedeljek, 15. marca 1993, od 7. do 15. ure v pisarni št. 11 v pritličju upravne zgradbe v Novih Prelogah pri Jožetu Grubelniku.

Referent za šport in rekreacijo Jože Grubelnik

MALI OGLASI

KUPIM otroški športni voziček. Telefon vsak delovni dan od 6. do 14. ure 853-312, interno 18-15.

PRODAM novo hišno alarmno napravo BETALARM - ali menjam za satelitsko anteno. Telefon vsak delovni dan od 6. do 14. ure 853-312, interno 15-97.

PRODAM parcelo s prikolico in vrtom v Čateških toplicah. Informacije po telefonu 0601-21-975.

PRODAM športni avtosedež za odrasle. Cena 200 DEM. Informacije vsak delovni dan po telefonu 853-312, interno 13-58.

Iz programa prireditev

V soboto, 13. marca, ob 19. uri v velenjskem domu kulture nastop plesnih skupin iz Velenja z gosti v predstavi PLES ŽIVI V NAS.

V petek, 19. marca, ob 17. uri v velenjskem domu kulture najboljša in najbolj obiskana predstava Lutkovnega gledališča v Ljubljani GAL MED LUTKAMI Svetlane Makarovič.

Vstopnice so po 250 SIT.

V soboto, 20. marca, ob 19.30

obisk na Dunaju

Dvodnevni izlet na Dunaj z ogledom mestnih znamenitosti in musicala ELISABETH v Theatru an der Wien.

Cena izleta 660 ATS in vstopnica 270 ATS.

V četrtek, 25. marca, ob 19.30

v velenjskem domu kulture koncert BELTINŠKE BANDE in VLADA KRESLINA v počastitev materinskega dne.

Vstopnice s šopkom pomladanskega cvetja so po 500 SIT. Čisti dohodek je namenjen slovenski Karitas.